

Fauske 1.november 2015

Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10
8002 Bodø

Uttalelse til høring av endring av vern i Saltfjellet-Svartisen

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Høringen har skapt stort engasjement hos FNF Nordlands tilsluttete organisasjoner. Følgende høringsuttalelser til verneplanarbeidet foreligger og FNF Nordland gir sin tilslutning til disse:

- Bodø og Omegns Turistforening (BOT)
- Rana Turistforening (RTF)
- Norges Jeger og Fiskerforbund avd. Nordland (NJFF-Nordland)
- Naturvernforbundet i Rana og omegn
- Naturvernforbundet i Nordland

FNF Nordland ber samtidig om et møte med Fylkesmannen for gjennomgang av våre innspill.

Om høringen

Høringen gjelder følgende:

- Forslag til utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Rødøy og Rana kommuner, samt utvidelse i Gåsvatnan landskapsvernområde på grensen mellom Bodø og Saltdal kommune.
- Revisjon av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med tilgrensende verneområder
- Skisse forslag til forvaltningsplan for områdene på Saltfjellet

Bakgrunn

I St.meld.nr 37 (2000-2001) *Om Vasskrafta og kraftbalansen* heter det at *Etter at Stortinget har handsama denne meldinga, vil Regjeringa vurdera desse naturområda på nytt med tanke på å sikra dei gjennom bruk av naturvernlova*. Det er dette som har vært utgangspunktet for verneplanarbeidet. Konklusjonen med tanke på utbygging i området var i følge stortingsmeldinga at *Regjeringa meiner at nytten av desse utbyggingane ikkje er stor nok til at ein kan forsvare dei endelege inngrepa som vert gjort i naturen*.

Fylkesmannen startet opp verneplanarbeidet i september 2008 etter oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Planområdet for verneplanen følger de skrinlagte kraftutbyggingene, Melfjorden og Bjøllåga.

Revisjonen har sin bakgrunn i endring i lovverket, da Naturvernloven ble opphevet og erstattet av naturmangfoldloven i 2009. Oppstart av revisjon av eksisterende vern i området ble meldt i 2012. Det har først og fremst vært et ønske om å oppdatere verneforskriftene i henhold til nytt lovverk.

Med bakgrunn i konsultasjon med Sametinget ble det opprettet et arbeidsutvalg som har bistått Fylkesmannen i arbeidet med verneplanen. Arbeidsutvalg har bestått av representanter for Midtre Nordland nasjonalparkstyre, Rana kommune, Rødøy kommune, Statskog, Saltfjellet reinbeitedistrikt, Hestmannen - Strandtindene reinbeitedistrikt og private grunneiere har bistått Fylkesmannen i utarbeidelsen av høringsforslaget. Forslaget har vært til faglig gjennomgang hos Miljødirektoratet før høringen.

Som resultat av diskusjonene i arbeidsutvalget foreligger to hovedforslag:

- Fylkesmannens anbefaling er at Gåsvatnan landskapsvernområde, Saltfjellet landskapsvernområde og Semska-Stødi naturreservat oppheves og innlemmes i en stor sammenhengende nasjonalpark. Dette medfører ens forskrift for hele området, noe som vil forenkle forvaltningen og brukernes mulighet til å sette seg inn i gjeldende bestemmelser.
- Arbeidsutvalget foreslår en løsning der de to landskapsvernområdene består, mens de to naturreservatene, Semska-Stødi og Storlia, oppheves og innlemmes i omkringliggende vern. Begrunnelsen for dette er at landskapsvern i utgangspunktet er en mildere verneform. Arbeidsutvalget foreslår samtidig at det lages en korridor langs E6 og jernbane over Saltfjellet slik Fylkesmannen foreslår i sitt forslag.

Det er laget utkast til nye forskrifter for alle alternative verneforslag.

FNF NORDLANDS VURDERING AV VERNEPLANARBEIDET MED HØRINGSFORSLAG

Arbeidsutvalget som ble opprettet til å bistå Fylkesmannen i arbeidet med verneplanen, har vært dominert av næringsinteresser og grunneiere, mens de frivillige naturvern- og friluftslivsorganisasjonene har uteblitt. FNF Nordland finner flere elementer med de foreslåtte forslagene fra arbeidsutvalget som bærer preg av dette. Arbeidsutvalgets interesser er i stor grad å myke opp dagens verneform og liberalisere gjeldende bestemmelser/forskrifter.

FNF Nordland må påpeke at flere av våre tilsluttete, frivillige natur- og friluftslivsorganisasjoner har mange interesser og aktiviteter i de aktuelle verneområdene og legger ned en betydelig innsats for å legge rette for et aktivt og naturvennlig friluftsliv for allmennheten. At de unike naturverdiene og opplevelseskvalitetene beskyttes mot tekniske inngrep og støy er derfor en forutsetning og av avgjørende betydning for det uvurderlige og viktige arbeidet som gjøres.

FORSLAG TIL UTVIDELSE AV SALTFJELLET-SVARTISEN NASJONALPARK I RØDØY OG RANA KOMMUNER

Forslaget til utvidelse omfatter en plan for utvidet vern i Rana og Rødøy kommuner på de arealene som var en del av Melfjord og Nord-Rana utbygginga. Her er det foreslått utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Melfjorden, Glomdalen, Austerdalsvatnet, Tespa og Bjøllåga. I tillegg er Blakkådalen naturreservat foreslått utvidet nordover, og det er forslag om å opprette et nytt landskapsvernområde langs Melfjordens nordside. Avgrensningen av verneforslaget er gjort etter en avveining mellom verneverdier, brukerinteresser og mulige negative konsekvenser et vern vil kunne ha. Det er lagt sterk vekt på å sikre kjente verneverdige naturforekomster og helhetlig landskapsrom.

FNF Nordland:

- Støtter forslaget om utvidet vern i Rana og Rødøy kommuner på de arealene som var en del av Melfjord og Nord-Rana utbygginga, med utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i Melfjorden, Glomdalen, Austerdalsvatnet, Tespa og Bjøllåga. Fylkesmannens forslag innebærer utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med ca 118 km².
- Støtter utvidelse av Blakkådalen naturreservat. Forslaget innebærer en reduksjon av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark på ca 0,6 km² og utvidelse av Blakkådalen naturreservat fra 3,16 km² til 22,34 km². FNF Nordland kan forstå signalene fra arbeidsutvalget om at det beste er å innlemme dalen i nasjonalparken da det arronderingsmessig er en god løsning. Men Fylkesmannen har et poeng i at det er gjort inngrep som ikke er forenlig med kriteriene for nasjonalparker (nml. § 35 første ledd (*(...) som er uten tyngre naturinngrep*) - da Storglomvatnet ble bygd ut og vann overført fra Blakkådalen som resulterte i redusert vannføring. Overføringen har sannsynligvis påvirket flommarkskog, grunnvannstand og drenering i deler av dalen. Blakkådalen har likevel store verneverdier og vern av området vil således styrke den omkringliggende nasjonalparken.
- Støtter nytt landskapsvernområde langs Melfjorden (med navn Melfjorden landskapsvernområde).

FNF Nordland viser til Fylkesmannens formening om at ”*det er viktig å få et helhetlig vern fra fjord til fjell og at de storskala landskapselementene sammen med de påviste verdiene for biologisk mangfold fordrer et vern av både fjordsida utover Melfjorden og Melfjordloftan*”. Det bør etter vår oppfatning innføres et spesielt plantevern for de biologiske verdier i landskapsvernområdet.

Et flertall i arbeidsutvalget vil ha et mindre landskapsvernområde enn det Fylkesmannen foreslår, og ønsker ikke at et vern skal hindre muligheten for utbygging av Indre og Ytre Stelåga. Det er derfor tegnet et alternativt forslag til utvidelse som holder deler av nedslagsfeltet for Stelågene utenfor nasjonalparken.

Men vassdragene utgjør betydelige landskapselementer og FNF Nordland støtter Fylkesmannen i at kraftutbygging her vil ha negativ påvirkning på landskapet.

REVISJON AV SALTFJELLET-SVARTISEN NASJONALPARK MED TILGRENSEDE VERNEOMRÅDER

Denne delen omfatter revisjon av det eksisterende vernet tilknyttet nasjonalparken. Her er det utarbeidet ulike forslag men i hovedtrekk er forslagene som følger:

- Nasjonalparken utvides til også å omfatte det som i dag er Saltfjellet landskapsvernområde, Semska-Stødi naturreservat, Storlia naturreservat og Gåsvatnan landskapsvernområde.
- Landskapsvernområdene består som egne verneområder som i dag, mens Semska-Stødi naturreservat innlemmes i Saltfjellet landskapsvernområde og Storlia naturreservat i nasjonalparken.
- Landskapsvernet kombineres med biotopvern for å forsterke beskyttelsen av botaniske og ornitologiske verdier i Gåsvatnan, samt fjellrev i Saltfjellet.
- Videre er det grenseendringsforslag på i Tømmerdalen i Saltdal, Havvamåhkke i Bodø og Saltdal og langs E6 og jernbanen over Saltfjellet i Saltdal og Rana.

Fylkesmannens anbefaling er at Gåsvatnan landskapsvernområde, Saltfjellet landskapsvernområde og Semska-Stødi naturreservat oppheves og innlemmes i en stor sammenhengende nasjonalpark.

Arbeidsutvalget foreslår en løsning der de to landskapsvernområdene består, mens de to naturreservatene, Semska-Stødi og Storlia, oppheves og innlemmes i omkringliggende vern. Begrunnelsen for dette er at landskapsvern i utgangspunktet er en mildere verneform. Arbeidsutvalget foreslår samtidig at det lages en korridor langs E6 og jernbane over Saltfjellet slik Fylkesmannen foreslår i sitt forslag.

Gåsvatnan landskapsvernområde

Landskapsvernområdet er foreslått utvidet med 1,3 km² i nordøst i Hávvamåhkke i Bodø og Saltdal kommuner. Dette for å sikre et særlig viktig våtmarksområde med store ornitologiske verdier.

Det er utarbeidet ulike forslag for framtidig vern. Det ene forslaget innebærer at landskapsvernområdet blir en del av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Det andre forslaget innebærer at landskapsvernområdet opprettholdes, da eventuelt med bestemmelser om

biotopvern i avgrensede deler av landskapsvernet (gjelder Kvitberget-Skjelfjellet og Hávvamåhkke).

FNF Nordland:

- Støtter utvidelse med 1,3 km² i nordøst i Hávvamåhkke i Bodø og Saltdal kommuner.
- Støtter forslaget om at landskapsvernområdet innlemmes i nasjonalparken da dette på en bedre måte vil sikre de store naturverdiene i området som delvis er av internasjonal karakter. Det ble i forbindelse med kartlegging i 2010 (Biofokus rapport 2011 – 8) avgrenset 11 naturtypelokaliteter som ligger helt eller delvis i landskapsvernområdet og innlemmelse i nasjonalparken vil på en bedre måte sikre disse.

I Tømmerdalen i Saltdal kommune foreligger et forslag om å endre avgrensning slik at vernet i et mindre område på privat grunn oppheves. Bakgrunnen er ønske om å frigi dette området fra vern for å kunne utnytte arealet til hyttebygging. Verneverdiene i Tømmerdalen er store med kalkberggrunn som gir rike kalkskoger og myrområder. Det er lite skogbruksverdier på dette arealet.

Tømmerdalen grunneierlag mener vernet hindret ytterligere 10 hytter. Fylkesmannen mener det er uheldig med ytterligere hyttebebyggelse så nært nasjonalparken og mener eksisterende grense er en god avveining mellom bruk og vern i området

FNF Nordland:

- Støtter ikke forslaget om å oppheve vernet i området til fordel for hytteutbygging. Derimot støtter vi Fylkesmannen i at ytterligere hytteutbygging så nært nasjonalparken er uheldig. Verneverdiene i Tømmerdalen er store og viktigere å ta vare på enn å frigi arealet til hytteutbygging.

Saltfjellet landskapsvernområde

Landskapsvernområdet har store viltverdier, særlig for fugl og er et svært viktig område for fjellrevens framtid i Saltfjellet. Kulturminneverdiene i området er store og området er fortsatt viktig for reindrifta. Eksisterende landskapsvernområde omfatter også jernbanen og E6 og det er utarbeidet forslag som gjør at det er en korridor langs E6 og jernbanen som ikke er vernet. Hensikten er å reindyrke hva som er verneområder og hva som er områder med store inngrep, samt å sikre at vital infrastruktur kan vedlikeholdes og driftes uten særlige vurderinger etter verneforskriften for verneområdene.

Fylkesmannen foreslår at Saltfjellet landskapsvernområde oppheves og innlemmes i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Forslaget innebærer at et område av varierende bredde langs vei og jernbane tas ut. Nasjonalparken får da en vestre og en østre del, delt av jernbane og E6.

Et flertall i arbeidsutvalget foreslår at Saltfjellet landskapsvernområde beholdes også i fremtida, men støtter at et område langs vei og jernbane tas ut.

FNF Nordland:

- Støtter Fylkesmannens forslaget om at landskapsvernområdet innlemmes i nasjonalparken. Dette vil sikre naturverdiene i større grad. Når det gjelder forslaget om å oppheve vernet langs E6 og jernbane så er det viktig at det ikke tas ut arealer som innehar viktige naturverdier (og verneverdier).

Semska-Stødi naturreservat

Formålet med fredningen er å ta vare på et verdifullt våtmarksområde som levested for tilhørende dyre- og planteliv og et særegnet landskap av glasiøse løsmasseavsetninger, og å bevare dette området i sin naturgitte tilstand. Naturreservatet har svært store viltverdier, særlig som yngle-, hekke- og leveområde for en rekke fugl. Området er viktig både i hekketida og i trekk-periodene.

Av hensyn til fuglelivet er all ferdsel i reservatet forbudt i tiden fra og med 1. mai til og med 31. juli. Unntatt fra forbudet er ferdsel over hengebrua ved Semska og langs merket sti over Adamsvollen og videre østover til fjells. Tilgjengeligheten til området er begrenset av elva og jernbanen, slik at ferdselen i området er svært liten. Kanskje særlig i den aktuelle perioden for ferdselsforbud da deler av perioden kan være preget av isgang og vårflom. Ferdsel er i hovedsak gjennomgangsferdsel inn til jakt- og fiskeområdene mot Sverige, samt reindrifts ferdsel.

Det foreslås å oppheve vernet som naturreservat og innlemme arealet i omkringliggende vern – enten som en del av Saltfjellet landskapsvernområde eller Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

FNF Nordland:

- Kan støtte forslaget om å oppheve vernet som naturreservat og innlemme arealet til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

Endring av verneform for dette området, fra naturreservat til nasjonalpark, er i myke opp verneformen, men det trenger nødvendigvis ikke ha negative påvirkninger på verneverdiene.

Som det pekes på i høringsutkastet så blir friluftsliv til en viss grad opprettholdt i dag gjennom at ferdselsforbudet ikke gjelder ferdsel over hengebrua ved Semska og langs merket sti over Adamsvollen og videre østover. FNF Nordland mener det er viktig at ferdselen fortsatt skal begrenses i den sårbare tiden for dyre- og plantelivet i det aktuelle våtmarksområdet, og at ferdselsforbudet dermed videreføres (nedfelles som et eget underpunkt under punkt 5 og områdes avgrensning som en egen sone med ferdselsrestriksjon i vernekartet).

Storlia naturreservat

Det foreslås at naturreservatet oppheves og at arealet innlemmes som en del av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Samtidig tas også elvestrengene i Tespa og Bjøllåga med i nasjonalparken. Dette gjør avgrensningen mer helhetlig og sikrer viktige naturtyper langs vassdragenes nedre del. Restriksjonsnivået i Storlia naturreservat vil bli noe mildere som følge av endring fra naturreservat til nasjonalpark.

FNF Nordland:

- Støtter forslaget om og oppheve vernet som naturreservat og at arealet innlemmes som en del av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og at elvestrengene i Tespa og Bjøllåga samtidig tas med.

Blakkådalen naturreservat

Det foreslås at naturreservatet utvides nordover langs Blakkåga i det området som ikke omfattes av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Dette for å sikre områdets verneverdier både med tanke på skog og landskap. Blakkåga med redusert vannføring og to demninger/inntakspunkt er ikke forenelig med verneformen nasjonalpark og det er derfor ikke aktuelt å utvide nasjonalparken i dette området.

FNF Nordland:

- Støtter forslaget om at naturreservatet utvides nordover.

Forslag til forskrifter

Det er laget utkast til nye forskrifter for alle alternative verneforslag. Arbeidsutvalgets alternative forslag medfører at det fortsatt blir tre forskrifter, en for nasjonalparken og en for hvert av landskapsvernområdene. I tillegg kommer verneforskriftene for naturreservatene som ikke inkluderes i nasjonalparken eller landskapsvernområdet. Totalt vil arbeidsutvalgets forslag medføre en forenkling fra dagens fem til tre forskrifter. Forslag til forskrift for nasjonalparken vil i hovedsak være lik Fylkesmannens forslag, med visse unntak.

På overordnet nivå er hovedendringen en svak oppmyking av verneforskrift(e). I tillegg er det flere punkter i arbeidsutvalgets alternative forslag som fører til en ytterligere oppmyking.

Hovedendringene i Fylkesmannens forslag er:

- Åpning for midlertidige gjerder i landbruket
- Åpning for å gi tillatelse til mindre utvidelser av bygninger
- Kulturminner er tatt inn i verneforskriften
- Motorferdselen til private hytter foreslås ikke lengre begrenset til mars og april
- Åpning for motorferdsel i forbindelse med uttransport av sykt/skadd bufe/tamrein
- Åpning for øvelseskjøring knyttet til redningstjeneste
- Innstramming av anledningen til å grave ned søppel rundt hytter
- Innstramming på mulighetene for å etablere nye foreningshytter
- Åpning for noe preparering av skiløyper

FNF Nordland vil i det følgende kommentere enkelte av de forslagsforskrifter, og ikke samtlige i detalj. Vi har primært innspill til Fylkesmannens forslag til forskrifter for en stor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. FNF Nordland mener Fylkesmannens forslag har en langt bedre tilnærming i forhold til den type vern av området vi vil ha, enn det arbeidsutvalget foreslår, som i stor grad er for liberale og næringsrettet.

FNF Nordland har følgende innspill til Fylkesmannens forslag til forskrifter for en stor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark:

§ 2. Formål

FNF Nordland mener foreslått formålsparagraf er dekkende for områdets mangfoldige kvaliteter og verdier. Foruten naturverdiene, landskapet og geologien er det viktig at det enkle, naturvennlige friluftslivet og allmennhetens tilgang til inngrepsfri natur fremmes ved at det blir en del av selve formålet med vernet – og dermed førende for senere forvaltning. Vi gir videre vår tilslutning til at det skal skje med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Tilrettelegging er viktig, men det kan ikke tilrettelegges for alle overalt. Begrensninger av tekniske innretninger må gjelde for all bruk av nasjonalparken, og at det må vurderes om dette skal presiseres nærmere i selve formålsparagrafen.

§3. Punkt 6. Motorferdsel

Stillhet er en av de viktigste kvalitetene friluftslivsutøvere søker i naturen. Når det gjelder motorisert ferdsel så er det et viktig tema for våre tilsluttete organisasjoner.

Vi er opptatt av at det skal være en streng regulering av motorferdsel i nasjonalparken, det skal holdes på et absolutt minimum og kjøretøy som lager spor og sår i terrenget og forringer naturopplevelsen må ikke forekomme. Det presiseres i utkastet at verneforskriften ikke kan liberalisere regelverket (motorferdselloven) og det er *hensynet til verneverdiene og verneformålet som er førende for forskriftsutformingene*.

Det vil likevel være behov for direkte unntak (eks. viktige kontroll-, forvaltnings- og redningsoppdrag (punkt 6.2). Samtidig kan det fastsettes unntak etter søknad (punkt 6.3). Hos våre tilsluttete organisasjoner er det stort engasjement rundt unntak for motorferdsel og særlig for barmarkkjøring. Barmarkkjøring kan i tillegg til støy forårsake stygge (slitasje)spor i terrenget, noe som er uheldig for friluftslivet - og dermed også for verneformålet. FNF Nordland mener det bør være en hovedregel at tillatelser til barmarkkjøring kun gis i traseer som tåler det og ikke lager sår.

Når det gjelder reguleringer av andre former for ferdsel (§ 3, pkt.5) så må det vurderes med hensyn til belastningen på naturmiljøet og friluftsliv - og følgelig verneformålet som fremmer det enkle friluftslivet. Sykling og bruk av hest er ikke å betrakte som det enkle friluftslivet. FNF Nordland viser i denne sammenheng til høringsuttalelse fra våre tilsluttete organisasjoner.

Det foreslås også tatt inn et punkt der det åpnes for å gi tillatelse til hjelpekorpsenes kjentmannskjøring. Kjentmannskjøring er nærmest unødvendig. Naturen trenger også ro. Kjentmannskjøring/øvingskjøring har liten verdi med tanke på redningsaksjoner. Det kreves grundig opplæring i navigasjon og kartkunnskap noe som godt kan øves på i områder utenfor verneområdene. Kjentmannskjøring fører til støy og uro i ei tid naturens eget liv trenger ro. Kjentmannskjøring kan i stede gi falsk trygghet ved redningsoppdrag som til vanlig oppstår i dårlig vær med liten sikt. FNF mener det derfor er feil faglig sett at det åpnes for å gi tillatelse til kjentmannskjøring.

SKISSE TIL FORVALTNINGSPLAN

Denne delen er en skisse til forvaltningsplan som skal tydeliggjøre hva de ulike forslagene til vern får å si i praksis. Det er gjort klart i teksten hva som er retningslinjer som er gjeldende uansett hvilke av de alternative forslagene som får gjennomslag, og hva som er forskjellene ved de ulike forslagene. Skissa vil være grunnlaget for utarbeidelse av fullstendig forvaltningsplan etter at revisjon og utvidelse er fastsatt i kgl. res. Midtre Nordland nasjonalparkstyre vil jobbe videre med forvaltningsplanen etter at det er bestemt hvordan nye forskrifter og avgrensning blir.

I denne delen av høringen henvises det til de tilsluttete organisasjonenes høringsuttalelser. Vi forutsetter at i utarbeidelsen av en fullstendig forvaltningsplan vil bli anledning til å komme med ytterlige og nærmere innspill.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Beiarn kommune

Bodø kommune

Meløy kommune

Rana kommune

Rødøy kommune

Saltdal kommune

Nordland fylkeskommune

Fylkesmannen i Nordland v/ Miljø og Reindrift

Norsk Friluftsliv